

PEDAGOGISKT UTVECKLINGSCENTRUM DALARNA:
PUD-AUD**Inbjudan till:** Representanter i PUD-AU och föredragande.**Datum och tid:** 2026-06-02 kl. 9.00 – 12.00.**Plats:** Haganäs**Deltagare**

Namn	Organisation
Asp Axelsson, Sandra	Sveriges Lärare
Bergman, Annika	Gagnef
Dahlstrand, Lena	HDa
Forssell, Ulrika	Falun
Gradén, Mattias	HDa
Hedlund Johansson, Katarina	HDa
Hellström, Tommy	Hedemora
Jansdotter Samuelsson, Maria	HDa
Kratz, Lars	Malung-Sälen
Magnusson Weinholz, Mikael	HDa
Meijer Holmqvist, Hanna	Sveriges Lärare
Nordmark, Karin	HDa
Olofsson, Jerker	Avesta
Rosin, Maria	Ludvika
Tegmark, Mats	HDa
Tosteby, Jonas	HDa
Walter, Sofia	HDa
Wide Bergström, Patrik	Borlänge

PROTOKOLL

2026-06-02

1 Mötets öppnande och Presentationsrunda

Ordförande och deltagare

2 Val av mötessekreterare

Ordförande

Förslag: Mikael Magnusson Weinholz, Admin, PUD

Beslut: Enligt förslag

3 Dagordningen

Ordförande

En övrig fråga anmäldes av Maria Rosin, Ludvika, förmedlad från Mikael Fältsjö, om arbetet med att ta fram ett förslag till regiongemensamt avtal för lärares arbetstid i samband med utbildning. *Se punkt 13.*

4 Information från lärarutbildningskansliet

Karin Nordmark, samordnare & Sofia Walter, samordnare

Karin Nordmark informerar om att anmälningar för att delta med poster eller rundabordssamtal till Dalatorget inkommit från tre kommuner. Fler anmälningar behöver komma in, och Karin Nordmark uppmanar skolhuvudmännen att sprida informationen och uppmuntra anmälan. För besökare (ej presentatörer) på Dalatorget kommer avgift för lunchen att tas ut. Besked om hur inbetalning ska ske för att få ett smidigt förfarande kommer senare.

Sofia Walter informerar om att det påbörjats en försöksverksamhet där HDa:s lärare gör skolbesök och skuggar verksamma lärare "i fält". Syftet är att HDa:s lärare ska vara uppdaterade på hur det ser ut i dagens klassrum.

Skuggningarna ska omfatta fem dagar under en termin, och startar med några lärarutbildare under ht 26. Försöket har redan rönt stort intresse både på skolor och hos lärarna på HDa.

Lena Dahlstrand och Torbjörn Sevelin, HDa, samt Maria Rosin, Ludvika kommun, ska åka till Umeå universitet och vara med på deras "Samverkanstorg", som är motsvarigheten till Dalatorget. Umeå universitet har besökt och inspirerats av Dalatorget under flera år och har nu startat en egen motsvarighet.

5 Information angående nationella AIL-nätverket

Lena Dahlstrand & Mattias Gradén, projektledare nationella nätverket AIL

Lena Dahlstrand informerar om att hon och Mattias Gradén utsetts till projektledare i det nationella AIL-nätverket. De har nu träffat nätverket, och konstaterat att många huvudmän upplever utmaningar i arbetet med AIL och att Region Dalarna/Dala-modellen ofta lyfts fram som ett gott exempel.

Mattias Gradén listar de medverkande lärosätena och konstaterar att AIL i något större utsträckning tycks vara en angelägenhet för glesbygd/icke storstad.

Nätverket består av:

- Högskolan Dalarna (nätverkskoordinator)
- Högskolan i Borås
- Högskolan i Gävle
- Högskolan Kristianstad
- Högskolan Väst
- Karlstads universitet
- Linköpings universitet
- Malmö universitet
- Mälardalens universitet
- Södertörns högskola
- Umeå universitet

Mattias Gradén presenterar vidare en ny satsning, *Svenska forskningsnätverket AIL*, SAIL, som planerar att genomföra studier kring hur det går för studenter som deltar i AIL-upplägg, med fokus på effekter och utfall.

Mattias Gradén återger intrycket från nätverksträffen att tolkningarna av vad AIL innebär varierar mellan de olika lärosätena, där vissa betraktar AIL som nära kopplat till erfarenhetsbaserat lärande, medan andra ser det som en bredare pedagogisk ansats.

I det följande samtalet lyftes bland annat att ekonomin utgör en central och avgörande fråga i utvecklingen av AIL, då kostnaden för en AIL-student uppgår till cirka 160 000 kronor. Den ekonomiska situationen kan också variera mycket, till exempel då en student ibland behöver gå bredvid ordinarie verksamhet under en viss tid, vilket kan innebära kostnader motsvarande en hel lön.

Sammanfattningsvis konstaterades att det är svårt att enas om en gemensam ekonomisk modell som fungerar för alla huvudmän eftersom förutsättningarna varierar.

6 Uppdatering angående höstens antagningar m.m. AIL. Även dialog om kommunernas avtal

Lena Dahlstrand, projektledare AIL & ordförande

Lena Dahlstrand informerade om aktuellt läge kring höstens antagningar till AIL-utbildningarna (*se bilaga 1*) och förmedlar en lägesrapport från Helén Sterner, som meddelat att arbetet befinner sig i en intensiv fas med många parallella processer.

Eventuella samarbeten med andra lärosäten avseende fler ämnesingångar AIL 7-9 kommer att behöva avvakta tills den pågående lärarutredningen presenterats, då denna förväntas påverka förutsättningarna

Studenterna på AIL 7-9 samläser sina ämneskurser med ämneslärarprogrammet, men genomför UVK-kurser i egen grupp.

De möjliga alternativa andraämnena som ligger närmast till hands för AIL för ämneslärare 7-9 är SVA eller svenska.

Alla 7-9-studenter AIL har undervisningsdagar mån-tis HT26 och 4-6 med antagning HT26 tor-fre. Terminen startar på campus för nyantagna 7-9 den 31 aug och nyantagna 4-6 den 3 sep. De campusförlagda tillfällena ska samtidigt kunna bli något mer flexibla då det är svårt för de studenter som har störst avstånd att resa.

Lena Dahlstrand uppmanar skolhuvudmännen att införa rutinen att vid det årliga avstämningssamtalet begära att studenten har med sig ett LADOK-utdrag för att redovisa sina aktuella studieresultat.

En ny inventering kommer att genomföras för att kartlägga vilka som är skolhuvudmännens aktuella VFU samordnare.

7 Information från skolchefsnätverket och SKR

Ordförande & Jerker Olofsson, vice ordf.

Lars Kratz visar en ny hemsida som kan hittas via SKR:s hemsida om AI: *Att styra och leda AI i skolan - ett stöd för skolhuvudmän*, aiforskolhuvudman.se, och förevisar kort att verktyget innehåller tre olika delar (lärstigar): Styra och leda, Etik och juridik samt Teknikanskaffning. Där finns bland annat ett scenario-verktyg där frågor ställs som vägleder till olika typer av resurser, t. ex interaktiva intervjuer, filmer och fördjupande frågor.

I slutet av augusti kommer ett stort material om bilden av skolan från SKR och skolchefsnätverket. Detta kommer att skickas ut till alla skolhuvudmän

8 Information och dialog om införandet av nationella professionsprogrammet

Maria Jansdotter Samuelsson, ordf. Nationell Arena för Samverkan för Professionsprogrammet

Maria Jansdotter Samuelsson, ordförande för *Nationell Arena för Samverkan för Professionsprogrammet*, NASP, presenterar sig och ger en kort beskrivning av NASP:s syfte och arbete som samordnar kurser inom professionsprogrammet och utgör kontaktpunkt gentemot Skolverket. Nätverket består av representanter från 11 lärosäten och en representant från Skolverket:

- Göteborgs universitet
- Kungl. Musikhögskolan
- Linköpings universitet
- Linnéuniversitetet
- Malmö universitet
- Stockholms universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet
- Högskolan Dalarna
- Högskolan i Jönköping
- Skolverket

Maria Jansdotter Samuelsson informerar om SUHF:s rekommendationer som blev klara i januari gällande sex meriterande områden (*se bilaga 2*):

- Utbildning som omfattar ämnesstudier
- Utbildning inom ämnesdidaktik
- Utbildning i kognitionsvetenskap
- Utbildning i ledarskap
- Förskolepedagogisk utbildning
- Utbildning inom specialpedagogik

Maria Jansdotter Samuelsson betonade behovet av nära dialog med huvudmännen. För att professionsprogrammet ska få genomslag krävs förståelse för lokala behov, prioriteringar och förutsättningar.

En genomgång gjordes av hur långt skolhuvudmännen har kommit i arbetet:

- Ludvika: Har genomfört en inventering, men intresset för professionsprogrammet är hittills relativt svalt.
- Avesta: Har i nuläget fokus på att öka ämnesbehörigheten, särskilt inom SO, där det finns många lärare som saknar behörighet.
- Falun: Har kommit längre i arbetet och tagit fram material samt undersökt systemstöd för att kartlägga kompetenser och behov.
- Borlänge: Har genomfört kartläggning och öppnat upp för intresseanmälningar. Målsättningen är att under hösten identifiera vilka medarbetare som är aktuella för att påbörja utbildning.
- Hedemora: Har genomfört en enkätundersökning som visar på ett begränsat intresse.
- Gagnef: Har informerat om professionsprogrammet men mötts av svagt intresse. En inventering pågår för att kunna prioritera insatser utifrån behov.

Lars Kratz konstaterade att regionen som helhet ännu inte har kommit särskilt långt i implementeringen och Maria Jansdotter Samuelsson bekräftade att denna bild stämmer överens med läget nationellt, där utvecklingen sker i olika takt. Det finns en efterfrågan på tydligare kursutbud.

I samtalet lyftes särskilt behovet av insatser inom området "ledarskap i klassrummet", vilket ansågs relevant för många verksamheter.

Mattias Gradén informerade om att viss medverkan i Lokal Praktikutveckling planeras kunna utgöra en del av meriteringen inom professionsprogrammet.

Det noterades också att det finns många frågor ute i verksamheterna kring införandet av den 10-årig grundskolan, vilket påverkar planeringen och skapar osäkerhet.

9 Information om lärarutbildningens organisation på HDa och hur den kommande lärarutbildningsreformen påverkar HDa och övriga lärosäten

Katarina Hedlund Johansson, högskoledirektör, Jonas Tosteby, ordf. I-LUN & Mats Tegmark vice ordf. I-LUN

Katarina Hedlund Johansson presenterar sig och lämnar ordet till Jonas Tosteby och Mats Tegmark.

Lärarutbildningen är nu utlagd på samtliga fyra kvarvarande institutioner på högskolan (se bilaga 3), vilket ställer ökade krav på samordning. En central del i den nya organisationen är inrättandet av en permanent lärarutbildningsnämnd (LUN), som ersätter den tidigare interimistiska lösningen (I-LUN). LUN träder i kraft den 1 juli 2026 och får ett tydligt ansvar för kvalitetssäkring, samordning och strategisk utveckling inom lärarutbildningsområdet.

Nämnden består av:

- 1 dekan - Mats Tegmark är utsedd till tf dekan.
- 4 lärarrepresentanter
- 4 institutionsledningsrepresentanter - prefekter
- 2 studentrepresentanter
- 1 extern ledamot

LUN:s dekan ingår även i rektors ledningsråd, vilket stärker lärarutbildningens position i organisationen. Mats Tegmark redogjorde för hur Karlstads universitet har organiserat sin lärarutbildning och beskrev hur detta stått modell för HDa:s organisationsförändring.

En stor del av nämndens arbetstid ägnas för närvarande åt förändringsarbetet och implementeringen av den nya organisationen.

Katarina Hedlund Johansson redogjorde för den kommande lärarutbildningsreformen och dess konsekvenser. En central del är de skärpta behörighetskraven, där bland annat krav på lägst betyget C i svenska införs från och med antagningen hösten 2027.

Det pågår även diskussioner kring omfattningen av kompletterande studier (exempelvis 7,5 eller 15 hp), där olika lärosäten driver olika linjer. Prognoser visar att de skärpta behörighetskraven kan leda till en minskning av andelen behöriga sökande med cirka 20–40 %, med ännu större effekter i vissa utbildningsprogram.

En viktig del i reformen är att lärosätena förväntas samverka i större utsträckning, både med varandra och med skolhuvudmän. Detta innebär att lärosätena förväntas planera utbildningsutbud gemensamt. Samverkan med kommunerna förväntas öka, exempelvis genom utveckling av lärcentrum som kan möjliggöra utbildning på fler orter.

Katarina Hedlund Johansson uppmanar skolhuvudmännen att ta med frågan om möjligheten att etablera lärcentrum i fler, eller samtliga, kommuner i regionen hem till sina organisationer.

10 Information angående nuläge Lärarutbildning fritidshem

Mats Tegmark, vice ordf. I-LUN

Mats Tegmark återger vad som hänt gällande Lärarutbildning lärare i fritidshem som ges av Linköpings universitet (*se bilaga 4*).

Linköpings universitet bedömer i nuläget att kursen kommer att kunna starta ht -27 och ges i samverkan med Högskolan Dalarna. HDa har en stark akademisk miljö gällande bild- och idrottsämnena, vilket Liun saknar. Detta innebär samtidigt att utbildningen inte kommer att ges vid några Lärcentrum, som tidigare varit på förslag.

Det återstår fortfarande frågor att reda ut, till exempel juridiska, men HDa avser att ta rektorsbeslut i september om denna samverkan med Linköpings universitet.

LIUN har erbjudit skolhuvudmännen en dag med möjlighet till föreläsningar utifrån aktuell forskning till skolhuvudmännens fritidshemspersonal samtidigt som det då finns möjlighet att få information om den kommande utbildningen. Förslag på dag: fredag 8 januari.

I samtalet konstaterades vidare att det behövs ett extrainsatt digitalt Skolchefsmöte direkt efter semestern för att behandla denna fråga.

Beslut: Ett extrainsatt digitalt Skolchefsmöte ska hållas 10 augusti kl 15:00. Kallelse med Zoom-länk distribueras som kalenderinbjudan i början av juni.

11 Dialog om ALL-variant gällande förskollärarutbildning och fritidshem

Ordförande

Lars Kratz ger en kort beskrivning av läget och förklarar att möjligheter finns att bedriva AIL variant när det gäller den erfarenhetsbaserade utbildningen för lärare i fritidshem. Den är på 75% och har fasta dagar när det ska vara utbildning. När det gäller förskollärarytbildningen som Karlstads universitet genomför på lärocentrum i Mora och Ludvika är det svårare att få till en AIL variant.

Det har tagits fram ett underlag för läraraspirantavtal när det gäller semesteranställda som kan användas.

I samtalet som följde lyftes bland annat att det vore önskvärt att hitta andra ekonomiska lösningar så att det blir mindre beroende av kommunernas ekonomiska förutsättningar.

Beslut: Frågan ska även remitteras till arbetsgruppen för samverkan inför nästa PUD-AU i september.

12 Presentation av LP-projektet Motiverande undervisning. Högskolan i samarbete med Borlänge

Mats Tegmark, projektledare

På grund av tidsbrist flyttas punkten till nästa PUD-AU i september.

13 Övriga frågor

Lars Kratz återger beslutet från Skolchefsmötet den 15 maj där förslaget på gemensamt avtal för hur man ska hantera högskolestudier (omfattande 7,5 hp) under pågående anställning togs upp.

Förslaget som tidigare diskuterats mellan facken och skolchef i Falun ger 15 dagar för utbildningstillfällen och egna studier samt kurslitteratur och eventuella resekostnader. Skolcheferna påtalar att de redan har lokala avtal som för de flesta säger fem dagar för inläsning och tid för att vara med på seminarier samt resekostnader och kurslitteratur. Skolcheferna var enhälligt samstämmiga i att 15 dagar är alldeles för mycket för att det ska kunna fungera i verksamheterna i hemkommunen. Skolhuvudmännen och Sveriges Lärare är fortfarande oeniga.

Beslut: Frågan ska fortsätta behandlas för att försöka hitta gemensamma /likvärdiga förutsättningar inom regionen.

Mötet avslutas

Kommande möten

SC-möte: 10 aug 15-16:30, Digitalt -Extrainsatt möte, *se punkt 10.*

SC-möte: 31 aug 15-16:30, Digitalt

PUD-AU: 1 sep, 9–12, Selma

PUD-Råd: 6 okt, 9–15 C239*

SC-möte: 6 okt 15–17, Samma som PUD-Rådet

PUD-AU: 10 nov, 9-12 A028

SC-möte: 18 nov 15-16:30, Digitalt

PUD-AU: 15 dec, 9-12, Haganäs

**Preliminär. Plats anges i samband med dagordningen ca två veckor innan mötet*

Anna Östlin Brismark, justerare

Mikael Magnusson Weinholz, sekreterare

HÖGSKOLAN
DALARNA

BILAGA 1

Aktuella frågor AIL

- **Antagning:** 4-6 HT26 och F-3 HT27, 7-9 ma/idh HT26, ev. ytterligare ämnen HT27?
- **Antagna:** 4-6 39 studenter och 7-9 8 studenter
- **Programstart:** 7-9: 31 aug-1 sep. 4-6: 3-4 sep
- **HDa-dagar:** 4-6: Torsdag och fredag. 7-9: måndag och fredag
- **Ladok** - betygsutdrag
- **VFU**
- **Campusförlagd** undervisning
- Kontakt med regionens **samordnare** för avstämning
- Erbjudande om **samtal** med studenter och handledare eller rektor vid behov, vi fortsätter under hösten

Frågor?

Glad sommar!

Foto Lena D

HÖGSKOLAN
DALARNA

BILAGA 2

Rekommendation om lärosätenas utbud av kurser för meritering inom professionsprogrammet

Rekommendation om lärosätenas utbud av kurser för meritering inom professionsprogrammet har fastställts av SUHF:s styrelse den 20 januari 2026.

Inledning och uppdrag

Under våren 2025 beslutade regeringen om en förordning om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280) som gäller från 1 september 2025. Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) inrättade samtidigt en Nationell Arena för Samverkan för Professionsprogrammet (NASP) med uppdrag att företräda högskolesektorns lärosäten¹. NASP:s ansvarsområde omfattar samverkan mellan lärosätena och samordning i frågor som rör lärares (i alla skolformer inklusive förskolan) och rektorers kompetensutveckling inom professionsprogrammet. Samverkan avser kompetensutvecklingsinsatser som ingår i lärosätenas reguljära utbud av kurser och uppdragsutbildningar samt Skolverkets uppdragsutbildningar. NASP arbetar på SUHF:s uppdrag med att ta fram rekommendationer som kan utgöra ett stöd för lärosätenas utbud och framtagande av kurser för kompetensutveckling och meritering inom ramen för professionsprogrammet.² Detta arbete kompletterar insatser från andra aktörer, så som Skolverket och Skolverkets rådgivande organ, Rådet för professioner i skolväsendet.

Rekommendationen avser att

- bidra till en gemensam tolkning av Förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280), med särskilt avseende på vad som avses med meriterande utbildning enligt 5§, och därmed
- skapa förutsättningar för att den kompetensutveckling som lyfts fram som meriterande av lärosätena också kommer att räknas som meriterande i Skolverkets bedömningar.

¹ NASPs webbsida: <https://suhf.se/arbetsgrupper/nasp-en-nationell-arena-for-samverkan-for-professionsprogrammet/>

² Föreliggande rekommendation vilar på gällande beslut och förordningar om det nationella professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare och kan således komma att revideras.

Professionsprogrammets syfte och bakgrund

Professionsprogrammets syfte är att ge verksamma förskollärare och lärare möjlighet till kompetensutveckling som såväl svarar mot verksamhetens behov som den individuella lärarens bedömning av vilken kompetens som är önskvärd att utveckla vidare. Genom samtliga förarbeten betonas det tydligt att syftet med den kompetensutveckling och meritering som erkänns inom ramen för professionsprogrammet i förlängningen ska åstadkomma stärkta förutsättningar för barns och elevers lärande och utveckling (vilket täcker in både kunskapsuppdraget och det bredare värdegrunds- och demokratiuppdraget).

Förarbeten, förordningar och föreskrifter som har publicerats är

- Med undervisningsskicklighet i centrum (SOU 2018:17),
- Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373),
- Regeringsuppdrag till Skolverket om ett nationellt professionsprogram (U2022/02319),
- Skolverkets redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram (2024:1474),
- Förordning om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SOU 2025:280),
- Skolverkets föreskrifter om meritering inom det nationella meriteringssystemet för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare (SKOLFS 2025:431).

Därutöver bör nämnas det som föreskrivs gällande det nationella professionsprogrammet samt skolhuvudmans ansvar enligt Skollagen (SFS 2010:800) i dess 2. kap. Huvudmän och ansvarsfördelning och 34§.

Rekommendationer för utbudet av kompetensutveckling

I Förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280), anges i 5§ sex områden av relevans för den meriterande kompetensutvecklingen: ämnesstudier, ämnesdidaktik, kognitionsvetenskap, förskolepedagogik, specialpedagogik och ledarskap.

Meriterande utbildning inom professionsprogrammet har ett innehåll som anknyter till något eller flera av dessa områden. Kurser och utbildningar som ingår i dessa sex områden utgör idag Skolverkets definierade kategori B. Lärosätena kan identifiera och utveckla kurser inom kategori B som är centrala för den meriterande kompetensutvecklingen inom professionsprogrammet och samlat informera om detta utbud. I kurser som lärosätena lyfter fram, rekommenderar SUHF att relevansen för undervisning eller (inom området ämnesstudier) ämnesfördjupning är tydligt framskriven i kursens mål. SUHF rekommenderar vidare kurser och utbildningar med relevans för undervisning i bred bemärkelse, som bidrar till barns och elevers lärande och utveckling också på ett övergripande plan.

Nedan kommenteras meriterande utbildning inom de sex områden som anges i 5§. Syftet är att stödja lärosäten i att välja kurser som kan lyftas fram som meriterande inom professionsprogrammet. SUHF är medvetet om att områdenas definitioner fortfarande diskuteras, och ser kommentarerna som ett sätt att avgränsa helheten snarare än gränserna mellan områdena. De ska också hjälpa lärosätena att identifiera professionsprogrammets kärna och utgå från den i sina prioriteringar.

Den meriterande kompetensutvecklingen bör vila på en, för läraren, sammanhängande plan för breddad eller fördjupad kompetens. Lärosäten bör bidra till att åskådliggöra möjliga breddande eller fördjupande progressionslinjer genom tydlig information om och balansering av sitt utbud, kompletterat av studievägledning. Kurser inom professionsprogrammet kan med fördel även bidra till lärares akademiska meritering i termer av högre examina vilket även det bör åskådliggöras av lärosätena och i samband med studievägledning.

SUHF rekommenderar att *huvudområdesklassificering* ges mindre eller ingen betydelse för att bedöma kursers relevans. Fokus behöver i stället ligga på kursernas innehåll, som det skrivs fram i kursplanernas mål och innehåll. Några av de sex områdena som lyfts fram i 5§ utgör benämning på befintliga huvudområden vid många lärosäten. Men definitionen av huvudområden skiljer sig åt mellan lärosäten, en och samma kurs kan klassificeras under olika huvudområden, beroende på lärosäte. Det är heller inte säkert att hela kursutbudet inom ett utpekat huvudområde är relevant för professionsprogrammets syften. Kursers klassning i huvudområde är dock av relevans för planering av studier för att kunna nå en examen på avancerad nivå.

Det är också väsentligt att lärare med långt avstånd till lärosätesorter får tillgång till kurser med relevans för professionsprogrammet. Samarbete mellan lärosäten förordas, särskilt regionalt, liksom dialog och samverkan med skolhuvudmän i geografisk närhet.

De sex områdena enligt 5§

1. *Utbildning som omfattar ämnesstudier* avser studier för fördjupning eller breddning av kunskaper om undervisningsinnehåll i bred bemärkelse. Ämnesstudier kan anknyta till kurs-, ämnes-, respektive läroplaners kunskapsinnehåll, inklusive tematiskt innehåll som exempelvis litteracitet, språk- och kunskapsutveckling, hållbarhet, demokrati och estetiska lärprocesser.

Eftersom lärare kan välja att inom professionsprogrammet fördjupa sig i ämnen där de redan är behöriga eller att bredda sig till ämnen där de ännu inte är behöriga, är SUHF:s rekommendation att lärosätena intar ett inkluderande förhållningssätt till vilka ämnesstudier som erbjuds inom ramen för professionsprogrammet. Även innehåll utanför aktuella kurs- och ämnesplaner från skolverksamheten kan vara relevant för undervisningens kvalitet och aktualitet, inte minst eftersom kunskapsläget inom olika ämnen förändras över tid. SUHF rekommenderar lärosätena att i framtagande av sitt kursutbud ta hänsyn till examensordningens krav för att få behörighet.

2. *Utbildning inom ämnesdidaktik* har en överlappande och integrerad koppling till ämnesstudier. Ämnesdidaktiken tematiserar särskilt undervisningens förutsättningar genom frågor om undervisningsinnehåll och urval av detta, undervisningens genomförande och konkreta organisering samt uppföljning av undervisning genom till exempel bedömning. Ämnesdidaktik handlar även om att se ämnet och undervisningen i ett historiskt och samhälleligt kunskapssammanhang. Även olika barn- och elevgruppers förutsättningar i relation till deras lärande och utveckling i olika ämnen kan ingå här, liksom strategier att adressera likvärdighet för olika grupper i undervisningen. Här ingår också utbildning inom yrkesdidaktik med dess specifika förutsättningar som exempelvis yrkessocialisation och nära samarbete mellan skola och arbetsliv. Till utbildning i ämnesdidaktik räknas även det fritidspedagogiska området med dess förutsättningar och innehållsliga villkor för att

skapa en utvecklande, stimulerande och meningsfull fritid utifrån elevers behov, intressen och erfarenheter i relation till ett didaktiskt perspektiv.

3. *Utbildning i kognitionsvetenskap* inbegriper kursinnehåll om förutsättningar för minnet samt hur kunskaper utvecklas, liksom framgångsrika strategier för läraren i skola och förskola att organisera aktiviteter och undervisning med utgångspunkt i elevers kognitiva förutsättningar. Det omfattar även konsekvenser av och förutsättningar för olika typer av verktyg och sätt att organisera undervisningen, så som digitala verktyg samt val och kombinationer av olika modaliteter. Kognitionsvetenskap med relevans för undervisning behandlar delvis liknande frågor som ämnesdidaktiken, utifrån att olika kunskapssammanhang och kunskapsformer ger olika förutsättningar för undervisning, lärande och utveckling.

4. *Utbildning i ledarskap* omfattar innehåll om tillämpat ledarskap i undervisning i skola och förskola. Här ingår kursinnehåll om ledarskap och kommunikation i undervisningssituationer som skapar trygga lärandemiljöer och främjar barns och elevers delaktighet. I innehållet ingår även ledarskap för att hantera undervisningsinnehåll som kan uppfattas som kontroversiella samt strategier för konflikthantering. Utbildning i ledarskap innefattar även kurser som stödjer utövande av ledarskap i kollegiala sammanhang, exempelvis i handledning av lärarstudenter eller som mentor för nyexaminerade lärare. Det innefattar även kursinnehåll som syftar till att utveckla kompetenser för att i kollegiala sammanhang leda undervisnings- och verksamhetsutvecklande processer i bred bemärkelse. Kurser med innehåll som ger förståelse för vad uppdraget som skolläda kan innebära ingår också.

5. *Förskolepedagogisk utbildning* inbegriper ett brett och tematiskt område av relevans för undervisningens förutsättningar i förskolan. Därmed kan förskolepedagogik kopplas till kunskapsinnehåll relaterat till olika ämnen men också tvärvetenskap, ämnesdidaktiska frågor och ledarskap utifrån att omsorg, lekpedagogik och fostran är integrerat i lärandet. Förskolans samhällsuppdrag och värdegrund, liksom kunskaper om barns lärande och utveckling, är grundläggande förutsättningar för förskolepedagogik. Förskolepedagogik innefattar reflektion kring organisation av barns lärandemiljöer, såväl i relation till barngruppen som i relation mellan barnet och förskolläraren. Praktiska och estetiska lärprocesser ingår i förskolepedagogik, liksom hållbar utveckling och barns rättigheter. Förskolepedagogik överlappar mot de flesta övriga områden.

6. *Utbildning inom specialpedagogik* omfattar kursinnehåll som möjliggör fördjupade kunskaper som stöd för pedagogiska val i relation till elever (barn, unga och vuxna) med varierande förutsättningar och behov, inklusive specifika funktionsnedsättningar. Innehållet i kurserna omfattar även utveckling av förmåga att analysera risksituationer för elever i relation till deras varierade förutsättningar samt förebygga att sådana risker uppstår. Specialpedagogik innefattar också kurser med innehåll för verksamhetsutveckling med samverkan och inkluderande arbetssätt som kan främja alla barns och elevers lärande och utveckling.

Avslutande kommentarer och vägledning

Med utgångspunkt i områdena från §5, exemplifieras i *Bilaga 1 Vägledning*, hur kurser kan knytas till respektive område. Att en kurs exemplifieras under ett område, utesluter inte att den också kan

inrymmas inom andra. Urvalet av kurser är inte ett systematiskt urval av existerande eller möjliga kurser, utan ska förstås som illustrativa exempel som intressanta för professionsprogrammet. Urvalet och tolkningen är gjord av NASP-gruppen. Antalet exempel är avvägt för att belysa hur element inom respektive område tydligt kan komma till uttryck i kursbeskrivningar eller i andra delar av kursplaner och speglar inte volymen på tillgängligt utbud. Kommentarer kring respektive exempel syftar till att konkret visa på hur beskrivningarna kan kopplas till områdena genom dess olika delar. För samtliga exempel har ett urvalskriterium varit att beskrivningen visar att kursen på ett tydligt sätt bidrar med kunskaper av relevans för undervisningen. Kurser där ämneskunskaper breddas eller fördjupas är också relevanta, även om kursplanen inte innehåller något omnämnande av koppling till undervisning i skolan. SUHF har dock valt att inte exemplifiera kurser inom detta område. Liksom rekommendationerna kan urvalet av kursexempel i Bilaga 1 komma att revideras.

Det nationella professionsprogrammet skapas och utvecklas tillsammans av landets lärosäten i nära samråd med Skolverket. För den meriterande utbildningen inom professionsprogrammet, vilken denna rekommendation handlar om, har lärosätena ett ansvar att besluta, lyfta fram och informera om kurser som de ser som relevanta kopplat till förskolläraryrket och lärarprofessionens utveckling och därmed stärka förutsättningarna för barns och elevers lärande och utveckling. Rekommendationerna saknar vägledning avseende kurser som inte kommer att bedömas som meriterande då det är Skolverket som har i uppdrag att fatta dessa beslut. De rekommendationer som ges i detta dokument vägleder lärosätenas arbete och avser skapa förutsättningar för samverkan mellan lärosätena för utbud och framtagande av kurser för meritering inom ramen för professionsprogrammet.

Bilaga 1.

Denna bilaga till Rekommendation om lärosätenas utbud av kurser för meritering inom professionsprogrammet (SUHF REK 2026:2) är en vägledning med exempel på existerande kurser vid olika lärosäten inom de olika områden för kompetensutveckling som specificeras i förordning om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280): ämnesstudier, ämnesdidaktik, kognitionsvetenskap, förskolepedagogik, specialpedagogik och ledarskap. Exempel ges på några kurser i förhållande till varje område. Exempelen är hämtade från existerande kursplaner, men i förkortad form och utan att lärosäte anges. Syftet är att exemplen ska illustrera sådana aspekter av kurserna som gör att de kan kopplas till olika områden. Exempel tas endast upp under en rubrik, men kan i vissa fall knytas till flera områden. Exempel på kurser som ej bedöms relevanta för meritering saknas då det är Skolverket som har i uppdrag att fatta dessa beslut. Generellt gäller att kurser utan koppling till lärande och undervisning och utan anknytning till läroplaners kunskapsinnehåll, eller kurser med praktikrelaterad ansats som riktas mot andra områden än skola eller förskola inte rekommenderas. Vägledningen kan komma att uppdateras med fler och/eller andra exempel.

A. Exempel på utbildning som omfattar ämnesstudier

Kursexemplen är valda för att illustrera det som i rekommendationerna beskrivs som fördjupning eller breddning av kunskaper med hjälp av tematiskt innehåll, samt ämnesstudier som anknyter till läroplaners kunskapsinnehåll.

1. Exempelskurs: Att undervisa samhällsperspektiv på artificiell intelligens.

”Kursen fokuserar på hur AI påverkar individer och samhälle med syfte av att utveckla grundläggande kunskap, modeller för fördjupad förståelse och undervisningsmetoder som lämpar sig för undervisning på gymnasial nivå. Inom detta ingår kunskaper i hur AI system har potential att skapa nya etiska och juridiska utmaningar, och hur AI-system riskerar att reproducera och förstärka befintliga oönskade strukturer. Kursen kommer också att ge kunskaper i hur AI-system kan utveckla och förnya många områden i samhället. I kursen lyfter vi hur dessa positiva och negativa aspekter förutses förändrade sysselsättning och arbete, social interaktion, hälso- och sjukvård, utbildning, digitala klyftor, personuppgifter, miljö och demokrati.”

Ämnet Artificiell intelligens kan ges på gymnasieskolor och inom vuxenutbildningen. Kursen ger lärare som ska undervisa i ämnet möjlighet att fördjupa sina kunskaper. Den kan också tjäna som exempel på ämneskurser av tematisk karaktär som kan ge fördjupad och aktuell kunskap i relation till andra ämnen som läraren undervisar i.

2. Exempelskurs: Introduktion till hållbar utveckling

”I kursen behandlas hållbar utveckling ur ett ekologiskt, ekonomiskt samt socialt perspektiv, med särskilt fokus på ekologiska och etiska frågeställningar. Grundläggande ekologi och mänsklighetens utveckling i förhållande till naturen studeras. Exempel på teman som berörs är materialflöden, energiflöden, kretslopp, ekosystemtjänster, biologisk mångfald, klimatförändringar, vattenförsörjning och energisystem...Social hållbarhet, mångfald och värdegrund liksom globalisering diskuteras. Skolans roll i arbetet med frågor om hållbar utveckling uppmärksammas.”

Kursinnehållet är exempel på ämnesstudier där ett tematiskt kunskapsinnehåll som breddar eller fördjupar lärarens kunskaper fokuseras, vilket sedan kan omsättas i utveckling av det egna undervisningsinnehållet inom olika ämnen.

3. Exempelskurs: Fysik och teknik i förskolan

”I kursen belyses olika delar av fysikens och teknikens områden med relevans för undervisning i förskolan. Som utgångspunkt används experiment och observationer anpassade till förskolans verksamhet. Under kursen diskuteras också hur naturvetenskapliga kunskaper kan användas för att främja en hållbar utveckling. Olika aktiviteter såsom användande av lek, rollspel, sagor, modeller, bilder, och digitala verktyg prövas och diskuteras i relation till hur förskolan kan skapa språkutvecklande miljöer och sammanhang som främjar ett undersökande arbetssätt inom lärområdena fysik och teknik. Student ska därigenom omsätta kunskaper i fysik och teknik till undervisningen på en förskola.”

I beskrivningen framträder tydligt det ämnesinnehåll som behandlas inom fysiken och teknikens lärområden inom förskolan. Det tydliggörs också att den studerande inom kursens ram kommer ges möjlighet att omsätta ämnesinnehållet i konkret undervisning relevant för egen praktik. Kursen skulle därmed även kunna kategoriseras inom det ämnesdidaktiska eller det förskolepedagogiska området.

B. Exempel på utbildning som omfattar ämnesdidaktik

1. Exempelskurs: Grammatikdidaktik för svenskämnet

”Kursen omfattar olika perspektiv på grammatik och grammatikdidaktik genom att först ta upp det aktuella forskningsfältet, därefter ge begrepp och modeller för analys och undervisning, samt genom att slutligen syntetisera detta med studentens egen undervisning. Kursen tar ett naturligt avstamp i frågan om varför grammatiken ska ta plats i undervisningen och om hur man som svensklärare kan motivera ett grammatikinnehåll för eleverna. Kursen fokuserar även på hur en svensklärare kan utveckla och tillämpa sin kunskap om grammatiska analysredskap, grammatikdidaktik och undervisningsmetoder.”

Kursbeskrivningen lyfter fram ett specifikt undervisningsinnehåll och hur det kan tillämpas i undervisningssituationen, vilket motiverar kursens relevans för det ämnesdidaktiska området.

2. Exempelskurs: Bedömning för och av lärande i skolämnet idrott och hälsa

”Kursens innehåll omfattar pedagogisk planering genom ett instruktivt länkande mellan mål, undervisning och bedömning utifrån aktuella styrdokument. Dessutom problematiseras bedömning för och av lärande (formativ och summativ bedömning) och betygssättning i relation till ämnesdidaktisk forskning. Kursens målsättningar är bland annat att redogöra för olika syften med bedömning i ämnet idrott och hälsa, ’planera undervisning som möjliggör en bedömning för och av lärande i ämnet idrott och hälsa, i enlighet med aktuella styrdokument’, samt att ’reflektera kritiskt kring olika didaktiska utmaningar relaterade till bedömning och betygssättning i ämnet idrott och hälsa, med stöd i relevant forskning’.”

Kursbeskrivningen och målen fokuserar ämnesdidaktiskt baserad planering och genomförande av bedömning som uppföljning av undervisning.

3. Exempelkurs: Matematisk problemlösning i skolan

"I kursen introduceras nationell såväl som internationell forskning om hur elever lär matematik och hur undervisningen kan organiseras, genomföras, diskuteras och följas upp. Särskild vikt läggs vid den studerandes egna matematiska förmågor, kunskaper och utvecklandet av ett matematiskt språk. Via matematisk problemlösning ges den studerande möjlighet att skapa matematiska problem samt anpassa, variera och kommunicera matematik på sätt som gör det möjligt för elever att utveckla sina matematiska kunskaper. Tillfälle ges även att ta del av och kritiskt granska elevlösningar av matematiska problem."

Kursbeskrivningen klargör att kursen behandlar utveckling av undervisningsinnehåll inom ett specifikt ämnesområde, samt anpassning av undervisningsmetoder i förhållande till elevgruppens förutsättningar och lärande.

4. Exempelkurs: Fritidshemspedagogik och utvecklingsarbete – fördjupning

"Kursen syftar till att studenten ska utveckla fördjupade kunskaper inom fritidshemspedagogik och dess tillämpning i professionen. Kursens syftar även till att studenten ska utveckla kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som behövs för att bedriva pedagogiskt utvecklingsarbete inom fritidshemmets verksamhet. [...] Kursens lärandemål innefattar bland annat att 'utifrån en fördjupad förståelse för fritidshemspedagogik kunna utveckla metoder för planering och dokumentation för såväl formella som informella lärandemiljöer i syftet att stimulera till elevers utveckling' samt att 'beskriva och kritiskt reflektera kring undervisningens och det fritidshemspedagogiska utvecklingsarbetets etiska komplexitet och påverkan på elever'."

I kursbeskrivningen poängteras tillämpning inom fritidshemslärares profession och de kunskaper studenterna ska utveckla genom att gå kursen beskrivs som viktiga för arbetet i fritidshemsverksamheten. Explicita kopplingar till undervisning och elevernas utveckling görs.

C. Exempel på utbildning som omfattar kognitionsvetenskap

1. Exempelkurs: Kognitionsvetenskapliga perspektiv för framgångsrikt lärande

"Kursen introducerar centrala kognitionsvetenskapliga teorier med särskild relevans för skolans undervisning. I kursen presenteras en översikt av hur dessa teorier kan användas för att förstå och förbättra elevers lärandeprocesser. Fokus ligger särskilt på undervisningsmetoder som har stöd i empirisk forskning inom kognitionsvetenskap."

Kursbeskrivningen poängterar relevansen för undervisning och kopplar explicit de kognitionsvetenskapliga teorier som presenteras till undervisningsmetoder och till elevers lärandeprocesser.

2. Exempelkurs: Barns språk-, läs- och skrivutveckling på specialpedagogiska och kognitionsvetenskapliga grunder

"Kursen behandlar teorier om barns språk-, läs- och skrivutveckling, kognitionsvetenskapliga perspektiv på lärande, perception och språkutveckling, vanliga svårigheter i språk-, läs- och skrivutveckling, specialpedagogiska perspektiv och arbetssätt för att stödja elevers utveckling, lärares roll i att skapa tillgängliga och inkluderande lärmiljöer, observation, kartläggning och

dokumentation av språk-, läs- och skrivutveckling, phonics-baserade och helordsbaserade undervisningsmetoder, digitala och analoga verktyg i språk-, läs- och skrivutveckling.”

Kursbeskrivningen klargör att kursen syftar till att på grundval av det teoretiska innehållet utveckla förmåga att tillämpa strategier och metoder för främjande av språk-, läs- och skrivutveckling med utgångspunkt i elevers olika kognitiva förutsättningar. Kursen skulle alternativt kunna betraktas som relevant inom området specialpedagogik.

3. Exempelkurs: Kognition och lärande ur ett pedagogiskt perspektiv

”Kursen ger en grundläggande introduktion till kognitionsvetenskaplig forskning om lärande, med fokus på både teoretiska perspektiv och empirisk evidens inom området. Den belyser hur kognitiva processer påverkar lärande och förståelse. Särskild vikt läggs vid praktiskt tillämpbara aspekter av kognitionsvetenskaplig forskning. Genom att träna på att omsätta teori till pedagogiska strategier får deltagarna verktyg att utforma lärmiljöer som främjar förståelse, engagemang och långsiktigt lärande.”

Kurspresentationen lyfter fram praktisk tillämpbarhet och omsättandet av kognitionsvetenskapliga teorier till pedagogiska verktyg som stöd för utformande av lärmiljöer.

D. Exempel på utbildning som omfattar förskolepedagogik

1. Exempelkurs: Estetiska uttrycksformer i förskolan, inriktning musik och teater

”Kursen syftar till att ge verktyg för arbete med olika estetiska uttryck i förskola och förskoleklass, med fokus på grundläggande teater- och dramaövningar, kropp, röst, dockspel och instrumentspel samt visuella uttryck som kostym, redskap och rekvisita. Vidare ingår didaktiska moment i att planera, genomföra och reflektera över skapande verksamhet med barn i förskola och förskoleklass samt använda estetiska uttryck i samverkan.”

Kursen ger förskollärare både fördjupade och breddade kunskaper inom det estetiska området. Kursbeskrivningen synliggör att de studerande även kommer att omsätta kunskaperna om estetiska uttrycksformer i planering och genomförande av förskoleundervisning.

2. Exempelkurs: Flerspråkighet i förskolan

”Kursen behandlar tvåspråkig utveckling, andraspråksinläring och språksocialisation med fokus på flerspråkiga barn i förskolan. Kursen behandlar även didaktiska perspektiv på språk-, litteracitets- och kunskapsutveckling i förhållande till förskolans verksamhet”. Kursen behandlar även olika analysinstrument och sätt för att utvärdera, dokumentera och följa upp flerspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling.

Kursbeskrivningen fokuserar didaktiska perspektiv på språkutvecklande undervisning i förskolan, liksom verktyg för utvärdering och uppföljning av detta.

3. Exempelkurs: Lekresponsivitet och lekresponsiv undervisning

”Lekresponsiv undervisning introduceras som arena för barns rättigheter och möjligheter till lärande och utveckling, individuellt och i grupp, samt som grund för tillämpning av teori i praktik. Kommunikationen mellan barn och vuxna, samt relationen mellan lek och undervisning studeras, analyseras och diskuteras genom att knyta kursinnehåll till professionsutövning.”

Kursen ger förskollärare fördjupade och breddade kunskaper inom relationen mellan lek och undervisning samt kommunikation mellan barn och vuxna.

E. Exempel på utbildning som omfattar specialpedagogik

1. Exempelskurs: Specialpedagogiska utmaningar i en skola för alla

”Kursen behandlar för professionen specifika verksamheter som har ansvar för alla barns respektive elevers utveckling och lärande, med särskilt ansvar för barn och elever i behov av särskilt stöd. Barns och elevers delaktighet och inflytande diskuteras i relation till nationella och internationella styrdokument. Kursen ger fördjupade kunskaper i hur lärare kan identifiera specialpedagogiska behov, inklusive neuropsykiatriska svårigheter, för att i samverkan med andra anpassa undervisningen. Specialpedagogiska insatser relateras till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt etiska aspekter. Med utgångspunkt i specialpedagogik som tvärvetenskap belyser kursen såväl historiska synsätt på specialpedagogiska insatser som dagens undervisning, till exempel i digitala miljöer.”

Kursbeskrivningen innefattar tillvägagångssätt för bedömning av elevers behov samt utveckling och anpassning av undervisning.

2. Exempelskurs: Specialpedagogik för ämnesundervisning

”Kursen behandlar läraruppgifter med särskilt fokus på specialpedagogiska perspektiv och specialpedagogisk organisering i skolverksamheter. Utgångspunkten är att förstå hur stödstrukturer, som formas av sociala, språkliga och materiella resurser, möjliggör och begränsar både lärares undervisning, ledarskap och elevers lärande. Kursen fokuserar på att identifiera och analysera dessa stödstrukturer. Med stöd i samarbete och professionell reflektion utvecklar studenten strategier för att skapa inkluderande och tillgängliga lärandemiljöer. Studenterna arbetar med att undersöka hur resurser samverkar i olika undervisningssituationer och hur de påverkar elevers delaktighet, utveckling och identitetsskapande. Kursen ger en introduktion till funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och hur dessa kan beaktas i utformningen av lärandemiljöer.”

I kursbeskrivningen är det specialpedagogiska kunskapsområdet tydligt kopplat till lärares pedagogiska val i undervisningssituationer beroende på elevers förutsättningar.

3. Exempelskurs: Specialpedagogik i pedagogiska verksamheter

”I den här kursen introduceras det specialpedagogiska fältet. Centrala begrepp inom området, exempelvis extra anpassningar och särskilt stöd, inkludering, tillgängliga lärmiljöer samt en skola för alla diskuteras med hjälp av relevanta specialpedagogiska perspektiv. Under kursen ges kunskaper om elevers olika förutsättningar för lärande samt betydelsen av organisering av lärmiljöer för att möta elevers behov. Dessutom behandlas hur pedagoger kan bemöta elever och deras vårdnadshavare samt hur skolan kan arbeta för att ge stöd och stimulans när olika svårigheter utgör ett hinder för elevernas lärande. Grupprocesser och grupphandledning behandlas och vidare introduceras orsaker till konflikters uppkomst. Strategier för att hantera dessa konflikter bearbetas och lärarens roll i skapandet av goda sociala relationer uppmärksammas. I kursen ingår även röst- och tal.”

Kursbeskrivningen synliggör kunskap om det specialpedagogiska fältet, och hur detta kan tillämpas i pedagogisk praktik exempelvis vid bemötande av elever och vårdnadshavare, i tillämpning av samtalsmetodiska färdigheter samt strategier för konflikthantering.

F. Exempel på utbildning som omfattar ledarskap

1. Exempelskurs: Lärarledarskap i förskola och skola

”Kursen riktar sig till förskollärare och lärare som innehar uppdrag där de förväntas leda andra lärare, exempelvis förstelärare, processledare, ämneslagsledare, arbetslagledare. Utbildningen syftar till att deltagarna via aktuell forskning och beprövad erfarenhet stärker sina kunskaper och färdigheter att leda utvecklings- och förbättringsprocesser i förskola och skola. I kursen behandlas teorier och forskning om ledarskap, förbättringsprocesser och professionellt lärande. Kursen tar även upp och problematiserar lärarledarskapets möjligheter och utmaningar.”

Kursen riktar sig till en målgrupp som innehar uppdrag som ledare samt syftar till att stärka målgruppens kunskaper och färdigheter i ledarskap för kollegiala sammanhang.

2. Exempelskurs: Kommunikation och ledarskap för lärande

”Efter avslutad kurs skall den studerande kunna redogöra för kommunikationens betydelse och funktion i lärandesammanhang, reflektera kring frågor som rör lärarrollen och retorik för lärande, diskutera förutsättningar och strategier för lärares ledarskap i klassrummet och relatera teoretiska kunskaper kring kommunikation och ledarskap till lärares praktiska arbete.”

Kursen fokuserar kommunikationens betydelse i ledningen av lärandemiljöer och undervisningssituationer.

3. Exempelskurs: Pedagogiskt ledarskap: Lärarkroppen som didaktiskt verktyg

”Kursen ger dig en fördjupad förståelse för hur kropp, sinne och rumslighet kan fungera som didaktiska verktyg i det pedagogiska ledarskapet. Genom teoretiska perspektiv från pedagogik, retorik och praktisk kunskap samt genom erfarenhetsbaserade övningar och kollegial reflektion utvecklar du din förmåga att skapa ett inkluderande och lärandefrämjande undervisningsklimat.”

Denna kurs ger läraren möjligheter att genom praktiska övningar på teoretisk grund utveckla sitt ledarskap genom att använda sig av rummets förutsättningar och kroppsliga uttryck.

4. Exempelskurs: Skolutvecklande lärarledarskap och systematiskt kvalitetsarbete

”Utbildningen syftar till att deltagarna via aktuell forskning och beprövad erfarenhet stärker sina kunskaper och färdigheter att leda kapacitetsbyggande processer och utvecklingsarbeten i sin verksamhet. I kursen behandlas teorier och forskning om lärarledarskap, systematiskt kvalitetsarbete och kollegialt lärande. Detta innehåll behandlas i nära anknytning till kursdeltagarnas erfarenheter, dilemman och frågor hämtade från den egna skolpraktiken.”

Kursbeskrivningen fokuserar lärares ledarskap i kollegiala sammanhang med verksamhetsutvecklande syften.

5. Exempelskurs: Ledarskap och gruppdynamik för personal på fritidshem och i skola

”Kursen bygger på erfarenhetsbaserat lärande och vänder sig till studenter med erfarenheter från fritidshem och skola. Dessa erfarenheter utgör en del av arbetsmaterialet. [...] Begrepp och teorier om ledarskap, konflikthantering, gruppdynamik och makt tillämpas i relation till erfarenheter och för att utveckla strategier inom skolans och fritidshemmets verksamhet.”

Kursbeskrivningen visar att ledarskap i kursens innehåll är direkt kopplat till utvecklande av strategier för professionspraktik inom fritidshem och skola.

HÖGSKOLAN
DALARNA

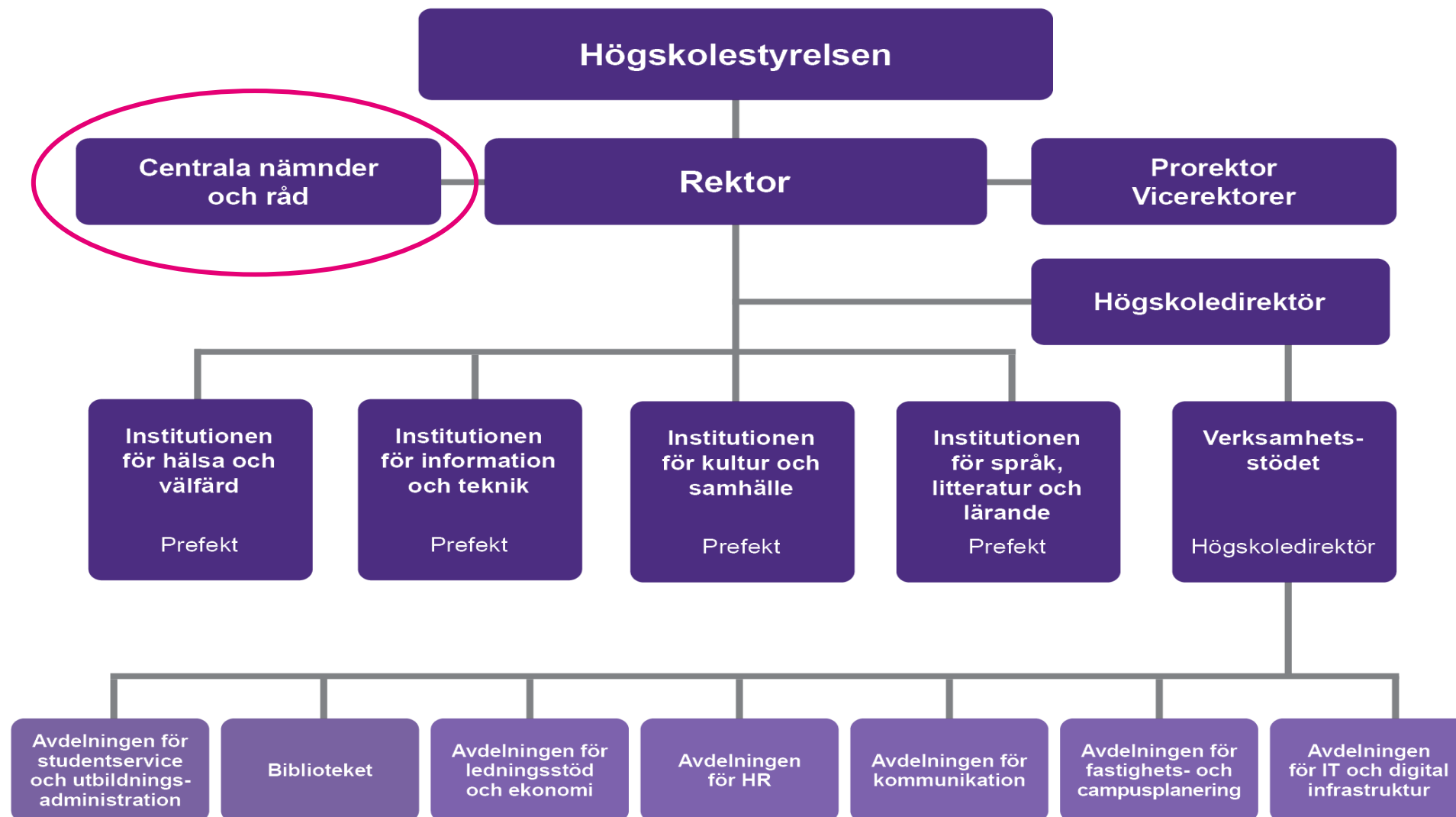
BILAGA 3

Information om lärarutbildningens organisation på HDa och hur den kommande lärarutbildningsreformen påverkar HDa och övriga lärosäten

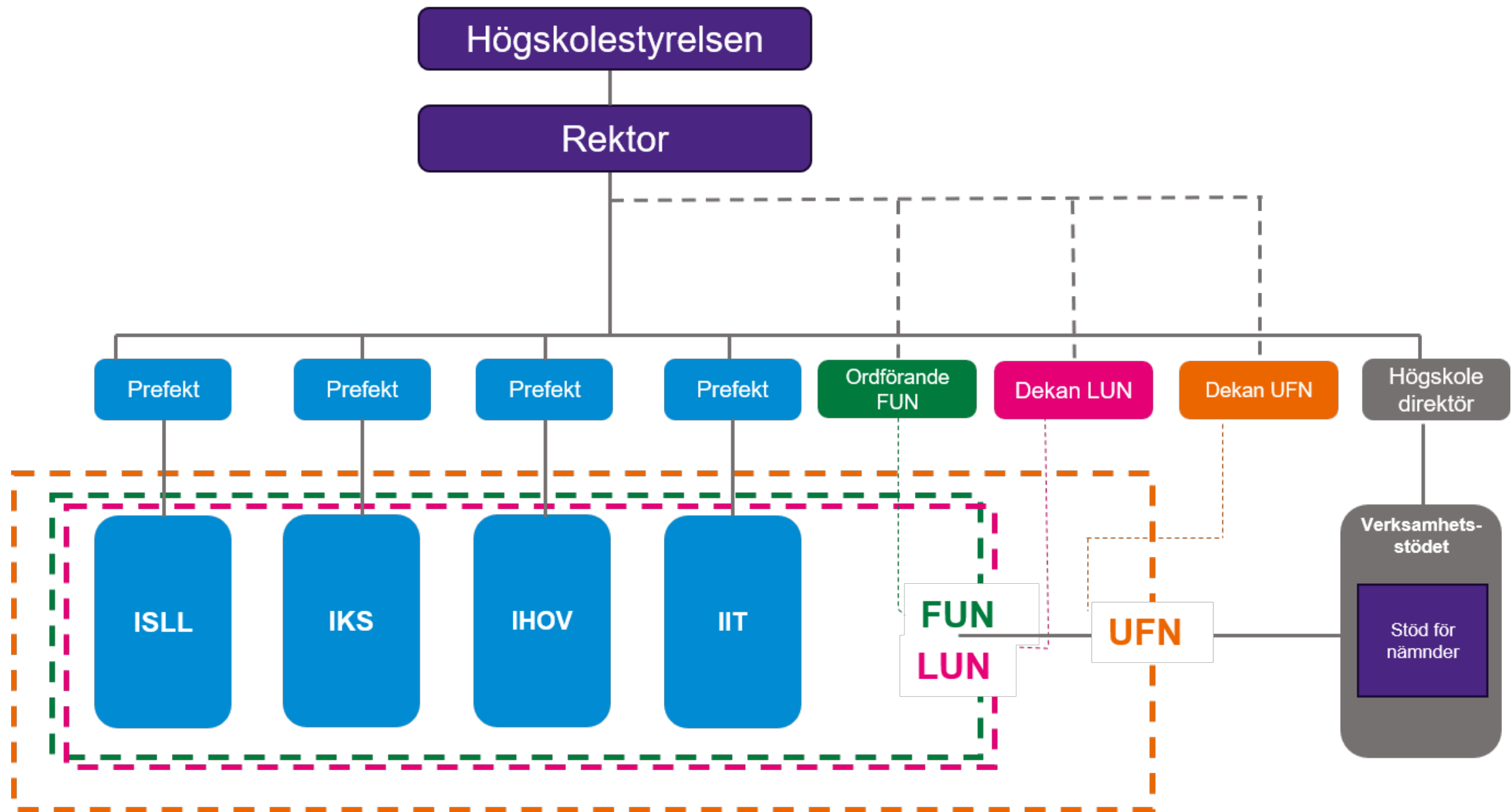
TIDIGARE ORGANISATION – HÖGSKOLAN DALARNA

Högskolans organisation 2026

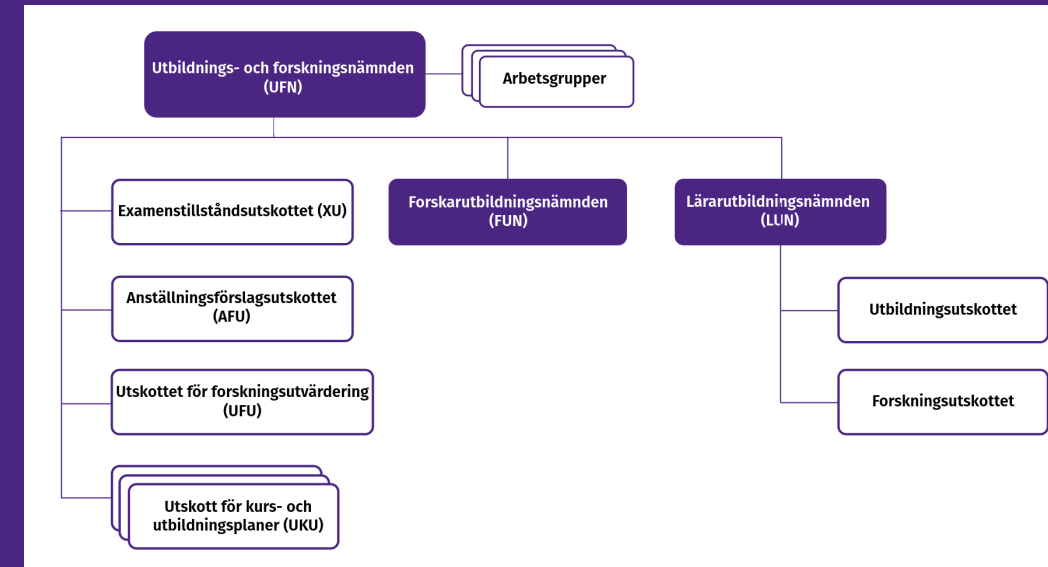

Den kollegiala nämndorganisationen

Läroarutbildningsnämnden (LUN)

1. Sedan 2025 är läroarutbildningarna vid Högskolan Dalarna organiserade i en matrismodell och en interimistiskt läroarutbildningsnämnd (I-LUN) tillsattes för att samordna verksamheten tills en ordinarie läroarutbildningsnämnd tillsatts.
2. Den ordinarie läroarutbildningsnämnden (LUN) tillträder 1 juli 2026.
3. LUN har ett specifikt kvalitetssäkrings-, samordnings- och utvecklingsansvar inom det institutionsövergripande läroarutbildningsområdet.
4. Fokus på en sammanhållen strategi för utbildning, forskning och samverkan inom området.

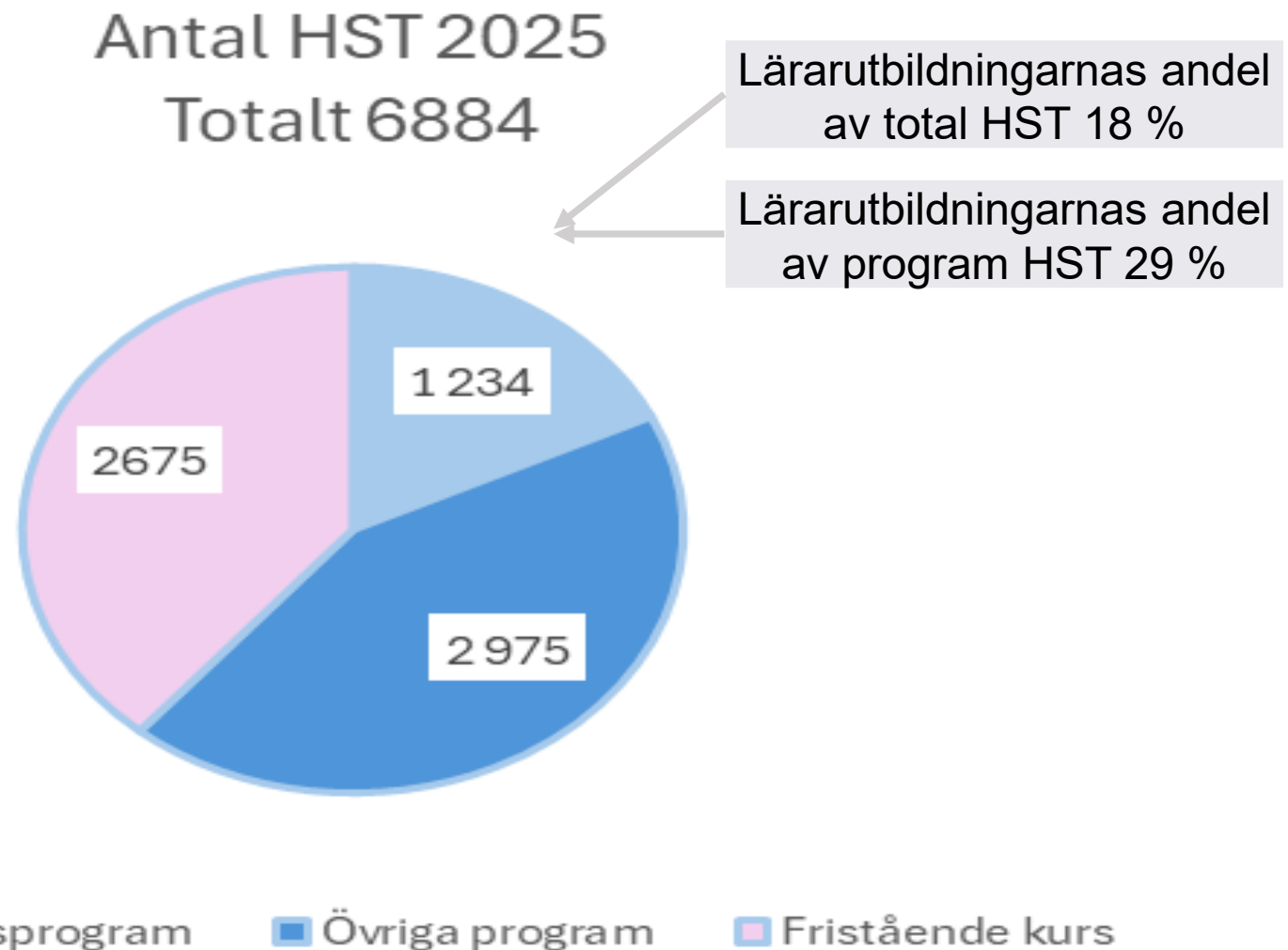
- 1 dekan
- 4 läroarrepresentanter
- 4 institutionsledningsrepresentanter
- 2 studentrepresentanter
- 1 extern ledamot

Ämneskunskaper och lärarskicklighet– en reformerad lärarutbildning - SOU 2024:81

- Statlig utredning som december 2024 lämnade sin slutredovisning - Peter Honeth tidigare statssekreterare vid utbildningsdepartementet – Remissrunda under 2025
- Kort sammanfattat efter remiss och beslut i december 2025:
 - **Skärpta tillträdeskrav:** För tillträde till grundlärar- och ämneslärarutbildningen kommer det att krävas betyget C i kursen Svenska – ska börja tillämpas inför hösten 2027.
 - **Höjda ersättningsbelopp** inom HTJS (Humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsvetenskapligt) så att lärosätena får mer resurser per student för utbildningarna. Ska leda till mer lärarledd tid och att utbildningens kvalitet kan höjas.
 - **Innehållet i lärarutbildningen reformeras** genom att utöka ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier och ge kognitionsvetenskap större plats i utbildningarna. För blivande grundlärare utökas undervisningen i svenska.
 - **Samverkan** - regeringen har gett lärosätena i uppdrag att **gemensamt planera så att dimensioneringen** av lärarutbildningen motsvarar studenternas efterfrågan och skolhuvudmännens behov. 2026 avsätts 7 miljoner kronor för att lärosätena ska kunna **utveckla sina utbildningssamarbeten** för ett fortsatt utbud av lärarutbildningar i hela landet. Därutöver avsätts 1 miljon kronor för att kartlägga lärarutbildning i små ämnen där studentunderlaget är för litet för att en lärarutbildning ska kunna anordnas

Nationella förändringar i lärarutbildningen – höjda antagningskrav kommer innebära minskade volymer

Lärarutbildningen utgör en väsentlig och viktig del av högskolans utbildningsvolym

Varför behöver vi fokusera på lärarutbildningarna

- Stort fokus nationellt
 - Politiskt intresse (punkt i Tidöavtalet, utredningsdirektiv 2023:111 samt SOU 2024:81)
 - Politiska reformer (Förändringar i HF samt ett antal förordningar som styr lärarutbildningsområdet)
 - Politisk styrning via regleringsbrev
- Stort fokus regionalt
 - Vi har en viktig regional roll i kompetensförsörjningen
 - Vi förväntas ta ett ansvar i kompetensutvecklingen av befintliga lärare genom professionsprogrammet
- Stort fokus i sektorn
 - Expertgrupp, NASP, Rådet för professioner
- Fokus för vår tillsynsmyndighet
 - Uppföljningsansvar via regleringsbrev

Fokus samverkan

- Vad står vi inför 2026 och framåt:
 - **Lärosätena ska samverka** så att **utbildningsutbudet och dimensioneringen** av förskollärary- och lärarutbildningar svarar mot studenternas efterfrågan och skolhuvudmännens behov på regional och nationell nivå, samt ger **förutsättningar för lärarutbildning med hög kvalitet och ett bättre resursutnyttjande**.
 - Lärosätena ska samverka både med andra lärosäten och med kommuner, **bl.a. i form av lärcentrum**.
 - Lärosätena ska **redovisa vilka lärarutbildningar inklusive inriktningar och undervisningsämnen som berörs av samverkan samt vilka lärosäten och kommuner de samverkat med**.
 - Lärosätena ska också **redovisa pågående och planerade förändringar i utbildningsutbudet med prognos för kommande tre år** avseende dimensionering av utbildningsutbud med bedömning av **antal helårsstudenter redovisat per lärarutbildning, inriktning, och undervisningsämne**. Det ska framgå hur utbildningsutbudet svarar mot det behov som, efter dialog med skolhuvudmännen, bedömts finnas regionalt samt hur samverkan ger förutsättningar för lärarutbildningar med hög kvalitet och bättre resursutnyttjande.
 - I redovisningen ska lärosätena föra dialog med Universitetskanslersämbetet och lämna uppgifter enligt myndighetens anvisningar. **Lärosätena ska också särskilt beskriva hur samverkan fungerar och om det finns behov av regelverksförändringar** eller andra åtgärder för att underlätta och stärka samverkan.

Var står Högskolan Dalarna i relation till beslutade förändringar och uppdrag?

Utgångsläge Högskolan Dalarna

- Samverkan med andra lärosäten
 - Etablerad samverkan inom ramen för Lärarutbildning Norr (Luleå universitet, Umeå universitet, Mittuniversitetet, Högskolan i Gävle samt Högskolan Dalarna)
 - Specifik samverkan med Luleå universitet rörande ämneslärarutbildningen
 - Avsiktsförklaring med Linköpings universitet för samverkan Grundlärare inriktning fritidshem
 - Generell samverkan med Högskolan i Gävle
- Representation SUHF
 - NASP
 - Expertgrupp för lärarutbildning
- Verksamhetsplanering och strategisk styrning
 - Inriktningsverksamhetsplaneringen innefattar en prognosticerad minskning av utbildningsvolymerna inom lärarutbildningen
 - Samordnare för att leda utvecklingsarbetet med revidering av lärarprogrammen utsedd
 - Inrättande av en permanent lärarutbildningsnämnd planerad under året med permanent representation i PUD

HÖGSKOLAN
DALARNA

HÖGSKOLAN
DALARNA

BILAGA 4

Grundlärare fritidshem

Samarbete Linköpings
universitet och
Högskolan Dalarna

Material från underlag
till beslut i styrelsen för
utbildningsvetenskap,
Linköpings universitet

Förutsättningar

Behörigheten bland grundlärare med inriktning fritidshem i Dalarnas län uppgår idag till cirka 23 procent, vilket är väsentligt lägre än riksgenomsnittet på 36 procent.

Högskolan Dalarna har de senaste 15 åren varken erbjudit Grundlärarprogrammet med inriktning fritidshem eller den erfarenhetsbaserade varianten av utbildningen.

Närmaste lärosäten som erbjuder motsvarande utbildningar är Högskolan i Gävle, Karlstads universitet och Mittuniversitetet.

Bland dessa är det endast den i Gävle som erbjuds i decentraliserad eller distansbaserad form, vilket innebär att konkurrensen om presumtiva studenter i Dalarnas län bedöms vara begränsad.

Beslut – början av hösten

- Styrelsen för utbildningsvetenskap, LIU
- Lärarutbildningsnämnden + rektor, HDa

Två möjliga scenarier för införandet av samverkan har identifierats:

Scenario 1 – Programstart HT2027 - Detta förordas i förslaget till styrelsen

- Den första studentkullen antas höstterminen 2027 och följer nuvarande utbildningsstruktur.
- Studentkull två och tre antas höstterminerna 2028 respektive 2029 och följer den reviderade utbildningsstruktur som planeras träda i kraft HT2028.

Scenario 2 – Programstart HT2028

- Den första studentkullen antas höstterminen 2028 och följer den reviderade utbildningsstrukturen. Därefter antas studentkull 2 och 3 höstterminerna 2029 respektive 2030.

Långsiktig planering

- Om beslut fattas om att inleda lärosätessamverkan kring det erfarenhetsbaserade grundläroprogrammet inriktning fritidshem **planeras tre studentkullar, om 20 studenter i varje kull, att antas inom den första antagningsomgången. Därefter pausas antagningen under två år innan en ny antagningsomgång genomförs.**
- Målsättningen är att etablera en långsiktig och hållbar samverkan mellan LiU och HDa som bidrar till en stärkt kompetensförsörjning av lärare med inriktning mot fritidshem och samtidigt skapar förutsättningar för gemensam utbildningsutveckling mellan lärosätena.

Arbetet under våren och framåt

För att etablera en långsiktigt hållbar utbildningssamverkan bedöms det vara centralt att skapa en gemensam utbildningskultur mellan lärosätena.

Detta kräver:

- gemensam planeringstid för lärarlag,
 - utvecklingsarbete kring kursinnehåll och undervisningsformer,
 - kompetensutvecklingsinsatser,
 - erfarenhetsutbyte och gemensamma workshops,
 - möjligheter till lärarresor och auskultation vid respektive lärosäte.
-
- Särskilt inom de praktisk-estetiska ämnena samt UVK bedöms ett nära samarbete vara viktigt för att säkerställa kvalitet och likvärdighet i utbildningen.

Arbetet under våren och framåt

Juridiska, ekonomiska och administrativa frågor som behöver lösas

- Kostnader lokaler
- Kostnader personal
- Examinationer
- Regelverk och försäkringsrutiner
- Olika terminstider
- Koordinatorfunktion vid HDa
- Universitetsbibliotek, Studenthälsan, koordinators och studievägledare

Eftersom LIU som har examensrätten kommer en stor del att styras av deras förutsättningar

Resultat av inventering (hittills) – presumtiva studenter

Tabell 1

Kommun	Intresserade	Uppfyller krav på arbetslivserfarenhet	Uppfyller förkunskapskrav
Falun	19	17	10
Gagnef	12	10	5
Ludvika	8	8	5
Borlänge	29	28	21
Hedemora	3	1	0
Malung-Sälen	4	4	2
Smedjebacken	3	Info saknas	Info saknas
Älvdalen	1	Info saknas	Info saknas
Orsa	2	Info saknas	Info saknas
Sandviken	2	Info saknas	Info saknas
Totalt:	83	68	43

”Efter analys av studentunderlaget i kommunerna Falun, Borlänge, Ludvika, Gagnef och Hedemora, vilka ligger geografiskt nära varandra, **bedöms det finnas ett mycket gott underlag och därmed ett tillräckligt söktryck för att genomföra utbildningen med studieort Falun.**

Vidare görs bedömningen att det **finns underlag för minst tre utbildningskullar om 15–20 studenter per kull.**

De kommuner i Dalarnas län som ännu inte har inkommit med underlag förväntas lämna in dessa under hösten 2026. Detta resulterar i större studentunderlag än det som redovisas nu.

För att även möjliggöra deltagande för personer bosatta i norra Dalarna planeras en framtida utbildningssamverkan med ett lokalt campus, exempelvis i Mora. En sådan etablering kan tidigast bli aktuell från och med HT2028, under förutsättning att ett tillräckligt studentunderlag kan säkerställas.”

Här behövs ett arbete hos oss för att komplettera inventeringen så snart som möjligt.

Resultat av inventering (hittills) – vfu-handledare

Här behövs också ett arbete hos oss för att komplettera inventeringen så snart som möjligt.

Tabell 2

Kommun	Fritidspedagogik	Bild	Idrott och hälsa
Falun	11	5	6
Ludvika	13	1	1
Borlänge	4	1	3
Malung-Sälen	2	2	2
Totalt:	30	9	12

”Innan avtal tecknas behöver ytterligare verifiering genomföras för att säkerställa tillgången till behöriga handledare i fritidspedagogik i framför allt Gagnefs kommun samt för att klargöra om det finns fler behöriga handledare i Borlänge kommun än vad som framgår av kartläggningen.

Det behöver även säkerställas att tillgången till behöriga handledare i ämnena idrott och hälsa samt bild är tillräcklig.

I den nuvarande kartläggningen har underlag för grundlärare i årskurs 4–6 inte inkluderats, trots att vissa inom denna grupp har behörighet i idrott och hälsa och/eller bild. Dessa lärare bedöms kunna stärka det samlade underlaget av behöriga handledare inom de aktuella ämnesområdena.”

Att göra!

- Kommuner som inte gjort inventering av presumtiva studenter behöver göra det så snart som möjligt. – Hur får vi till det?
- Inventering av möjliga VFU-handledare behöver kompletteras.
- Viktigt ge stöd till de som behöver komplettera!
- Info-film och annat informationsmaterial från Linköping
- Planera lämplig fortbildningsdag för verksamma lärare inom fritidshem (i början av 2027)